

STATI

Test oboustranné trestnosti podle evropského zatýkacího rozkazu v kontextu stíhání katalánských politiků a europoslanecká imunita

Gabriela Khinová*

Abstrakt: Článek se zabývá problematikou testu oboustranné trestnosti dle evropského zatýkacího rozkazu a jeho cílem je analyzovat způsob uplatňování testu oboustranné trestnosti mezi členskými státy Evropské unie v rámci předávání osob, přičemž se článek soustředí na evropské zatýkací rozkazy vydané na katalánské politiky v souvislosti s konáním referenda o nezávislosti Katalánska na Španělském království a na ně navazující rozhodnutí belgického a německého soudu. Článek je rozčleněn do tří částí. První část analyzuje rozhodnutí německého i belgického soudu o výkonu zmíněných evropských zatýkacích rozkazů. V preambuli rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu je proklamováno, že je založen na vysoké úrovni důvěry mezi členskými státy Evropské unie. V druhé části je proto nahlíženo na aplikaci testu oboustranné trestnosti v předmětné kauze také optikou této zásady a zásady vzájemného uznávání soudních rozhodnutí, upozorněno na problémy, které nedostatečná judikatura a přístup členských států přináší, a poukázáno na úroveň ochoty členských států Evropské unie spolupracovat v této oblasti. V třetí části článku je pak rozebrána aktuální překážka v předání po vydání třetího eurozatykače – europoslanecká imunita a nejnovější judikatura Soudního dvora EU týkající se této problematiky.

Klíčová slova: test oboustranné trestnosti, evropský zatýkací rozkaz, Katalánsko, zásada vzájemného uznávání soudních rozhodnutí, zásada vzájemné důvěry mezi členskými státy EU, europoslanecká imunita

Úvod

Není časté, aby bylo unijnímu nástroji z oblasti spolupráce v trestních věcech a jeho efektivitě věnováno tolik mediální pozornosti, jako tomu bylo u evropského zatýkacího rozkazu v souvislosti s katalánskou krizí v posledních třech letech.

Instrument evropského zatýkacího rozkazu byl přijat na základě rámcového rozhodnutí Rady 2002/584/SVV ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupu předávání mezi členskými státy (dále jen „RR o eurozatykači“), které je považováno za jedno z nejvíce převratných právních aktů přijatých v oblasti evropské justiční spolupráce v trestních věcech.¹

Přijetím RR o eurozatykači mělo dojít mezi členskými státy Evropské unie k nahrazení komplikovaného a zdoluhavého systému tradiční extradice zjednodušeným a zrychleným systémem předávání. RR o eurozatykači přineslo tak zásadní změny, že se mnohdy

* Mgr. Gabriela Khinová. Příspěvek z části vychází z diplomové práce obhájené na Právnické fakultě Univerzity Karlovy.

¹ JIMENO BULNES, Mar. La orden europea de detención y entrega: aspectos procesales. *Diario La Ley* [online]. 2004 [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <<https://1url.cz/ezNbW>>.

národní předpisy, které jej prováděly, nevyhnuly přezkumu před ústavními soudy. Revoluční změnou v porovnání s tradiční extradicí bylo například opuštění zásady nevydávání vlastních občanů, zkrácení lhůt celého procesu předání osoby či zavedení přímého styku mezi justičními orgány členských států a omezení úlohy exekutivních orgánů pouze na správní a administrativní pomoc.

Velmi diskutovanou novinkou bylo také částečné prolomení zásady oboustranné trestnosti. Oboustranná trestnost, jakožto tradiční podmínka extradice, se již v souladu s RR o eurozatykači u vybraných 32 trestných činů neověřuje.² Pokud se však nejedná o některý z těchto 32 trestných činů, předání vyžádané osoby může být stále podmíněno tím, že jednání, pro které má být osoba předána, představuje trestný čin (dále jen „TČ“) i ve vykonávajícím státě. Justiční orgán vykonávajícího státu, který rozhoduje o předání, tedy může existenci oboustranné trestnosti i nadále vyžadovat. Od zásady oboustranné trestnosti mělo být původně upuštěno zcela, ovšem členské státy EU k tomuto kroku zdaleka nebyly v době přijetí této úpravy připraveny.

Jedná se o zásadu v teorii lehce vysvětlitelnou, ovšem vzhledem k neexistenci uniformní metody její interpretace se ukazuje, že v praxi činí nemalé problémy, neboť k ní soudy členských států EU přistupují rozdílně. Dalo by se zároveň očekávat, že jsou TČ upraveny ve vnitrostátním právu členských států EU obdobně, tudíž by oboustranná trestnost neměla být překážkou pro předání osob. Existují však jisté nuance, které mohou, pokud vykonávající stát striktně aplikuje zásadu oboustranné trestnosti, vést k odmítnutí eurozatykače.

V říjnu 2017 se v Katalánsku konalo protiústavní referendum o nezávislosti na Španělsku. Na základě výsledků z tohoto referenda pak došlo k jednostrannému vyhlášení nezávislého katalánského státu ve formě republiky. Na několik katalánských politiků, kteří po referendu opustili Španělsko, byly v souvislosti s referendem, vyhlášením nezávislosti a dalšími akty s tímto spojenými, vydány celkem třikrát mezinárodní zatykače a eurozatykače. Úprava eurozatykače se tak ocitla v kontextu politické krize. Mezi těmito politiky byli mj. bývalý předseda katalánské vlády Carles Puigdemont a člen této vlády Lluís Puig. Následně byla přijata dvě zásadní rozhodnutí o výkonu eurozatykače, a to konkrétně belgickým a německým soudem.

Tyto soudy mohly posoudit až v pořadí druhé vydané eurozatykače, protože ty první byly krátce po vydání odvolány soudcem španělského Nejvyššího soudu (dále jen „NS“) Pablem Llarenou. Llarena vydal nové eurozatykače na zmíněné politiky až v březnu 2018.³ Puigdemont měl být dle tohoto eurozatykače předán pro TČ vzpoury a zneužití veřejných prostředků. Aplikovatelné skutkové podstaty TČ vzpoury dle eurozatykače jsou ve španělském trestním zákoníku⁴ (čl. 472) definovány následovně: „*Pachatelé trestného činu vzpoury jsou ti, kteří násilně a veřejně povstanou s cílem: 1) derogovat, pozastavit účinnost či změnit Ústavu zcela nebo zčásti; 5) vyhlásit nezávislost jedné části národního území; 7) bránit ozbrojeným silám ve výkonu pokynů daných vládou.*“

² JELÍNEK, Jiří – GRÍVNA, Tomáš – HERCZEG, Jiří – NAVRÁTILOVÁ, Jana – SYKOVÁ, Anna et al. *Trestní právo Evropské unie*. Praha: Leges, 2014, s. 232 an.

³ ŠPANĚLSKO. Auto de procesamiento del Tribunal Supremo, n° 20907/2017, del 21. 3. 2018 [cit. 2020-04-14]. Dostupné z: <<https://1url.cz/XzN5x>>.

⁴ ŠPANĚLSKO. Ley Orgánica 10/1995, de 23 de noviembre, del Código Penal (dále jen „španělský tr. z.“). Boletín Oficial del Estado, 24. 11. 1995, núm. 281 [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <www.boe.es>.

V článku je analyzován způsob uplatňování testu oboustranné trestnosti mezi členskými státy EU. Judikatura Soudního dvora Evropské Unie (dále jen „SDEU“) není v této oblasti rozsáhlá, a proto je zajímavé pozorovat, jak si s ní justiční orgány Německa a Belgie, v této velmi politicky komplikované situaci, jako bylo konání referenda o nezávislosti jedné z částí území jiného členského státu EU, poradily.

V preambuli RR o eurozatykači je proklamováno, že je mechanismus eurozatykače založen na vysoké úrovni důvěry mezi členskými státy EU. V článku je proto nahlíženo na aplikaci testu oboustranné trestnosti v předmětné kauze také optikou této zásady, upozorněno na problémy, které nedostatečná judikatura a přístup členských států přináší, a poukázáno na úroveň ochoty členských států EU spolupracovat v této oblasti.

Třetí kapitola článku pak pojednává o aktuální překážce v předání po vydání třetího eurozatykače – europoslanecké imunitě a nejnovější judikatuře SDEU týkající se této problematiky.

1. Rozbor rozhodnutí belgického a německého soudu o výkonu evropského zatýkacího rozkazu

V souvislosti s vydanými eurozatykači byla přijata dvě rozhodnutí, která v mnoha ohledech vypovídají o aktuálním stavu (ne)spolupráce v trestních věcech mezi členskými státy. Jedná se o rozhodnutí Vlámského soudu 1. stupně v Bruselu,⁵ které se však nedotýká podstaty věci, a tudíž se bohužel nedozvíme, jak by se soud nakonec postavil k otázce oboustranné trestnosti a k argumentaci vyžádaných osob. Druhým, dle mého názoru ještě zásadnějším rozhodnutím, je rozhodnutí německého Vrchního zemského soudu Šlesvicko-Holštýnska,⁶ kterým výkon eurozatykače v případě Puigdemonta odmítl, a to právě z důvodu neexistence oboustranné trestnosti.

1.1 Rozhodnutí Vlámského soudu 1. stupně v Bruselu

Znepokojující zprávu obdržel španělský NS dne 16. května 2018, kdy bylo přijato rozhodnutí belgického soudu o nepředání L. Puige (a dalších katalánských ministrů T. Comína a M. Serret ze stejného důvodu). Ještě překvapivější, a pro soudce Llarenu bolestnější ránou bylo, že byl výkon eurozatykačů odmítnut kvůli formálnímu nedostatku.

L. Puig měl být předán pro TČ úmyslného maření úkolů úřední osoby nebo výkonu úředního rozhodnutí a TČ zneužití veřejných prostředků. Rozhodnutím, na němž byl eurozatykač založen, byla obžaloba ze dne 21. 3. 2018.⁷ Dle belgického soudu je však povinnou součástí eurozatykače údaj o vykonatelném rozsudku, zatykači či jiném vykonatelném soudním rozhodnutí se stejným účinkem, které musí vydání eurozatykače předcházet. Španělský NS však žádné obdobné rozhodnutí dle belgického soudu nepřijal, přičemž obžaloba nemůže být v souladu s rozsudkem SDEU ve věci *Bob-Dogi*⁸ považována jako ekvivalentní k vnitrostátnímu zatykači.

⁵ Oficiální název: *Raadkamer van de Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg Brussel* (dále jen „Vlámský soud 1. stupně v Bruselu“ nebo „belgický soud“).

⁶ Oficiální název: *Schleswig-Holsteinisches Oberlandesgericht* (dále jen „Vrchní zemský soud Šlesvicko-Holštýnska“ nebo „německý soud“).

⁷ ŠPANĚLSKO. Auto de procesamiento del Tribunal Supremo, n° 20907/2017, del 21. 3. 2018.

⁸ Rozsudek SDEU ze dne 1. 6. 2016, věc C-241/15 *Bob-Dogi*.

Ve věci *Bob-Dogi* byl SDEU podán výklad termínu „*existence zatykáciho rozkazu*“, uvedeného v čl. 8 odst. 1 písm. c) RR o eurozatykači. V této věci šlo o to, že maďarský soud nezaložil eurozatykač na předchozím vnitrostátním zatykači, nýbrž na samotném totožném eurozatykači, neboť dle maďarského práva má ten stejné účinky jako vnitrostátní zatykač. SDEU judikoval, že eurozatykač nemůže být založen na sobě samém. Eurozatykači musí vždy předcházet vnitrostátní zatykač či jiné vnitrostátní rozhodnutí se stejným účinkem. Tímto se má zaručit dvoufázová ochrana procesních a základních práv vyžádané osoby. Vykonávající stát má však povinnost požádat vystavující stát o upřesnění informace, zda existuje takový vnitrostátní zatykač a nebyl jen zmíněn, či neexistuje. Pokud vůbec neexistuje, vykonávající stát je povinen výkon eurozatykače odmítnout, i když se tento důvod neobjevuje v seznamu obligatorních důvodů pro odmítnutí.⁹

Takto postupoval i belgický soud, jelikož byl názoru, že i přes jazykové odlišnosti a nuance opravdu nemůže být obžaloba brána jako vnitrostátní zatykač, a požádal tedy španělský NS o doplňující informace. Španělský NS potvrdil, že je tento eurozatykač založen na obžalobě ze dne 21. 3. 2018, ve které se mimo jiné uvádí, že se v platnosti ponechává vnitrostátní zatykač proti L. Puigovi přijatý již v listopadu 2017, i když se okolnosti a důvody, pro které je vyžádána osoba obžalovaná, změnilly z důvodu stále probíhajícího vyšetřování. Belgický soud ovšem s odpovědí spokojen nebyl, a proto výkon eurozatykače odmítl.

I přesto, že se belgický soud ve svém konečném zamítavém rozhodnutí k podstatě věci nakonec vůbec nevyjádřil, myslím, že je pravděpodobné, že by předání odmítl, i pokud by dle něj existoval adekvátní vnitrostátní zatykač či jiné obdobné soudní rozhodnutí, a to právě z důvodu nenaplnění testu oboustranné trestnosti. Již 12. 4. 2018 totiž vyjádřil skrze zprávu adresovanou Llarenovi jisté pochybnosti nad tím, zda by mohlo dojít k předání pro TČ úmyslného maření úkolů úřední osoby nebo výkonu úředního rozhodnutí, jelikož ten se v belgickém trestním zákoníku nevyskytuje. Zároveň připustil, že by pravděpodobně nepředal L. Puiga (a ostatní) ani pro genericky stanovený TČ korupce.¹⁰

V návaznosti na rozhodnutí belgického soudu zaslal Llarena vysvětlující dopis německému soudu, ve kterém mj. vyjadřuje své rozhořčení nad tímto rozhodnutím. Uvádí, že pokud vykonávající stát rozporuje právní povahu rozhodnutí vystavujícího členského státu EU i přesto, že jej Nejvyšší soud tohoto státu ujistí, že tato právní povaha vyplývá z právních předpisů vystavujícího státu, jedná se o přístup odporující zásadě vzájemné důvěry.¹¹

1.2 Rozhodnutí Vrchního zemského soudu Šlesvicko-Holštýnska

Přístup německého soudu je odlišný. Tento soud rozhodoval o předání Puigdemonta, jenž byl zatčen německou policií navigovanou španělskými tajnými službami poté, co se po vydání 2. eurozatykače snažil vrátit zpět z Finska do Belgie. Toto načasování údajně nemělo být náhodné. K zatčení mělo dojít právě na území Německa z důvodu podobné právní úpravy TČ, jež byly součástí eurozatykače.¹²

⁹ Ibidem.

¹⁰ Osobní konzultace s advokátkou Annou Viladevall z advokátní kanceláře Alonso Cuevillas Advocats i Economistes zastupující vyžádané osoby ze dne 8. 5. 2019.

¹¹ RINCÓN, Reyes. *Llarena asegura en una carta a Alemania que la euroorden de Puigdemont cumple con los requisitos* [online]. 2018 [cit. 2020-04-14]. Dostupné z: <<https://1url.cz/kzN5m>>.

¹² CARBAJOSA, Ana. *Puigdemont, detenido en Alemania tras entrar en coche desde Dinamarca* [online]. 2018 [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <<https://1url.cz/tzN5y>>.

Na rozdíl od belgického soudu nezpochybil právní povahu obžaloby, jelikož se podle soudu jedná o rozhodnutí mající stejný účinek jako vnitrostátní zatykač, a není tak třeba pochybovat nad tvrzením španělského NS.

Ohledně podstaty věci se vyjádřil předběžně již 5. dubna 2018, kdy sdělil, že shledává předání pro TČ vzpoury nepřipustným, zatímco v souvislosti s TČ zneužití veřejných prostředků spadající pod TČ korupce, uvedený v čl. 2 odst. 2 RR o eurozatykači, uvedl, že k předání může dojít, pokud mu španělský NS poskytne doplňující informace.¹³

Pohled na věc nezměnil ani ve svém konečném rozhodnutí ze dne 12. července 2018. Na jeho základě s konečnou platností odmítl výkon eurozatykače pro TČ vzpoury a souhlasil s předáním Puigdemonta pro TČ zneužití veřejných prostředků (korupce).

1.2.1 Oboustranná trestnost v souvislosti s trestným činem vzpoury

Důvodem odmítnutí předání Puigdemonta v souvislosti s TČ vzpoury byla neexistence oboustranné trestnosti. V souladu s německým zákonem o mezinárodní spolupráci v trestních věcech¹⁴ a jeho ustanovením § 3 odst. 1 je totiž její neexistence obligatorním důvodem pro odmítnutí výkonu eurozatykače, přičemž z ustanovení dle soudu jasně plyne, že nestačí, že jednání vzdáleně představuje TČ i podle německého práva, nýbrž je nutné, aby bylo jednání reálně trestné. Důvodem takto striktního posouzení má být zamezení nadužívání výhrady veřejného pořádku.

Německý soud nejprve posoudil, zda by se na jednání mohlo aplikovat ustanovení § 81 německého trestního zákoníku¹⁵ (dále jen „německý tr. z.“), který upravuje TČ velezrady proti Spolku, který spáchá ten, „*kdo se dopustí jednání, aby násilím nebo pohrůzkou násilí 1) způsobil újmu existenci Spolkové republiky Německo nebo 2) změnil ústavní uspořádání spočívající na základním zákoně Spolkové republiky Německo [...]*“. Dle soudu lze však pochybovat o tom, zda Puigdemont tento TČ násilím spáchal. Oddělení Katalánska od Španělska se naopak pokoušel dosáhnout demokratickými prostředky, a to organizací referenda. I když se během určitých demonstrací objevilo násilí, nelze jej přisuzovat vyžádané osobě a tvrdit, že tímto chtěl dosáhnout nezávislosti (ve svém rozhodnutí z 5. dubna 2018 však naopak připustil, že způsobené násilí lze přičíst vyžádané osobě). Z eurozatykače nevyplývá, že by nakonec vyžádaná osoba uznala, že je k úspěšnému vyhlášení nezávislosti nezbytné použít násilí.

K naplnění skutkové podstaty TČ velezrady je dle německé judikatury, na kterou soud poukazuje, konkrétně dle rozsudku německého Spolkového soudního dvora ve věci *Startbahn-West*,¹⁶ nutná existence kvalifikovaného stupně násilí, i když toto zákon přímo nestanoví. Soud přitom uvádí, že jednání obviněného v kauze *Startbahn-West* je podobné, dokonce až v některých detailech téměř identické, jako jednání Puigdemonta.¹⁷ Jedná se

¹³ NĚMECKO. 1 Ausl (A) 18/18 (20/18), 5. 4.2018 [cit. 2020-04-14]. Dostupné z: <<https://1url.cz/qzN5n>>.

¹⁴ NĚMECKO. Gesetz über die internationale Rechtshilfe in Strafsachen (IRG), 23. 12. 1982 [cit. 2020-04-12]. Dostupné z: <<https://1url.cz/OzNbr>>.

¹⁵ NĚMECKO. Strafgesetzbuch [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <<https://1url.cz/5zNbJ>>.

¹⁶ NĚMECKO. Bundesgerichtshof, 23. 11. 1983 – 3 StR 256/83 (S), *Startbahn West* [cit. 2020-04-10]. Dostupné z: <<https://1url.cz/8zNbM>>.

¹⁷ Ve věci *Startbahn-West* se jednalo o environmentálního aktivistu A. Schubarta, který zorganizoval demonstraci na letišti ve Frankfurtu nad Mohanem s cílem donutit parlament spolkové země Hesensko, aby zabránil rekonstrukci nové vzletové a přistávací dráhy z důvodu ekologické zátěže a povolil referendum, ve kterém by se obyvatelstvo mohlo vyjádřit, zda souhlasí se zvětšením letiště, či ne. Během demonstrace, která letiště zablokovala, došlo k násilným střetům mezi protestanty a německou policií.

o násilí, které je způsobilé donutit stát přijmout požadavky pachatele. Jinak řečeno, musí se jednat o násilí, které donutí stát kapitulovat. Rozumí se tím snaha provést revoluci, která s sebou přinese oběti a zanechá stát ve stavu chaosu.

Německý soud také připomíná, že se jedná o předčasně dokonaný TČ, a není tedy rozhodující, zda bylo jednání úspěšné, neboť by jinak právní úprava postrádala smysl. Zároveň také ale připouští, že tímto může dojít k předčasnému potrestání veřejné debaty, přičemž demonstrace implikující politický nátlak spadá pod ochranu základních práv.

Z eurozatykače dle soudu nevyplývá, že by španělské státní orgány nebyly s to zabránit násilí v den konání referenda a musely přijmout požadavky vyžádané osoby, tedy uznat Katalánsko jako nezávislý stát. Soud připouští, že byly pravděpodobně v určitých volebních místech spáchány jednotlivci TČ ublížení na zdraví, kladení odporu veřejnému činiteli či porušování veřejného pořádku, a násilí se tedy vyskytovalo. Tato jednání však rozhodně nemohla zapříčinit ohrožení ústavního pořádku Španělska. Poukazuje na to, že v den konání referenda bylo k hlasování zpřístupněno 2 259 volebních okrsků, přičemž pouze v 17 z nich došlo ke střetům. Nasazeno bylo celkem 6 tisíc policistů z národní španělské policie, z nichž bylo zraněno údajně pouze 58. Nebylo například třeba užít ani slzných plynů. Španělský NS sice uvádí, že proběhly demonstrace, během kterých bylo vyhrožováno osobám, jež zásobovaly národní španělskou policii, a došlo k zablokování několika ulic či železnic v celém státu. Tyto demonstrace však španělský NS nespojuje přímo se dnem, kdy se konalo referendum.

Fakt, že Puigdemont nařídil katalánské policii, aby zaručila konání referenda, není také rozhodující, neboť jí nenařídil, aby na národní španělskou policii zaútočila. Katalánská policie naopak zůstala pasivní a s národní španělskou policií pouze nespolupracovala. Německý soud je toho názoru, že bylo nasazeno pouze 7 tisíc katalánských policistů, přičemž běžný počet při konání voleb činí 12 tisíc, což vypovídá ve prospěch vyžádané osoby.

Německý soud dále uvádí, že konání referenda, i když bylo nezákonné, samo o sobě nemohlo vyvolat oddělení Katalánska od Španělska, když sám Puigdemont potvrdil, že se mělo jednat pouze o krok směřující k vyjednávání se Španělskem.

Soud následně zhodnotil, zda by jednání vyžádané osoby nemohlo představovat TČ porušování veřejného pořádku dle § 125 německého tr. z., který spáchá ten, „*kdo se jako pachatel nebo účastník zúčastní na 1) násilnostech proti lidem nebo věcem nebo 2) vyhrůžkách násilností proti lidem, které jsou páčány osobami z většího počtu lidí společnými silami způsobem ohrožujícím veřejnou bezpečnost anebo kdo působí na větší počet lidí, aby podporoval jejich odhodlání k takovým jednáním [...]*“. Dle německého trestního práva se stejně jako podle toho španělského nevyžaduje, aby byl organizátor tohoto TČ na místě, kde byl TČ spáchán. Podle německé judikatury je však podstatné, zda byla událost, se kterou se pojí násilné akty, dovolenou, či zakázanou.

Dále opět zmiňuje judikát *Startbahn West*, dle kterého by se Puigdemont TČ porušování veřejného pořádku nedopustil. Pokud totiž někdo zákonně vyhlásí poklidnou demonstraci za účelem dosažení zákonem dovoleného cíle a k této demonstraci se následně připojí skupiny užívající násilí, nemůže být organizátor této akce obviněn z TČ porušování veřejného pořádku, i když o tomto riziku již při vyhlášení věděl.

Jak upozorňuje německý soud, účinnost zákona o referendu o sebeurčení byla španělským Ústavním soudem pozastavena rozhodnutím ze dne 7. 9. 2017, ale za protiústavní byl prohlášen zákon až rozhodnutím ze dne 17. 10. 2017, tedy až po hlasování v referendu.

Dle německého soudu lze na toto rozhodnutí pohlížet dvěma způsoby. Zaprvé, jako na rozhodnutí stanovující pouze, že výsledky referenda by neměly žádné právní účinky. V tomto případě by vyžádaná osoba TČ porušování veřejného pořádku nespáchala. Zadruhé, jako na rozhodnutí nestanovující pouze neúčinnost výsledků referenda, nýbrž také zákaz konání takového referenda. V tomto případě by se předmětného TČ dopustil, pokud by násilné akty zosnoval. Úmyslem vyžádané osoby však bylo pouze zpřístupnění volebních míst katalánskému obyvatelstvu. Z vydaného eurozatykače nevyplývá, že by toto násilí naplánoval. Puigdemont se, na základě informací uvedených v eurozatykači a v obžalobě, nemůže považovat za osobu, která naplánovala, zorganizovala či jinak napomohla spáchání násilných aktů, které se během shromáždění obyvatelstva udály, což potvrzuje právě jejich spontánní a nepředvídatelný charakter.

Na základě výše uvedené argumentace tedy předání Puigdemonta pro TČ vzpoury německý soud odmítl. S tímto názorem nesouhlasil německý státní zastupitel, dle kterého mělo dojít k předání i pro TČ vzpoury, neboť jednání Puigdemonta by představovalo TČ velezrady dle § 81 německého tr. z. nebo minimálně TČ porušování veřejného pořádku dle § 125 německého tr. z.¹⁸

1.2.2 Posouzení trestného činu „korupce“

Ohledně TČ korupce ve formě zneužití veřejných prostředků německý soud uvedl, že jelikož se jedná dle čl. 2 odst. 2 RR o eurozatykači o TČ, u něhož se neověřuje oboustranná trestnost, přísluší mu pouze ověřit, zda je subsumpce uvedeného jednání pod tento TČ věrohodná a nanejvýš dále také může ověřit, zda je popis jednání přesvědčivý. Dle soudu neexistuje definice nebo oficiální přístup k tomu, jak správně klasifikovat, zdali se jedná o TČ, u něž se oboustranná trestnost neověřuje. Zhodnotil, že jednání by nicméně představovalo TČ i podle německého práva.

Popis jednání uvedený v eurozatykači se dle soudu zdá přesvědčivý. Jak vyplývá ze zákona o rozpočtu katalánské vlády, vyžádaná osoba měla v úmyslu užít z rozpočtu část na konání referenda, a i přes konstatování španělského Ústavního soudu, že tento zákon je protiústavní a neplatný, osoba schválila všechny transakce, které měly umožnit konání referenda.

Jedinou pochybností soudu bylo, zda je dle španělského práva trestné i pouhé uzavření smlouvy, či je nutné, aby došlo k platbě. Španělským NS bylo následně potvrzeno, že je již trestné jednání, které zahrnuje nebezpečí škody na majetku státu, ostatně totožně jak je tomu dle práva německého. Z uvedených důvodů rozhodl pro předání Puigdemonta pro TČ korupce (zneužití veřejných prostředků).¹⁹

1.2.3 Otázka politické perzekuce

Puigdemont argumentoval, že je stíhán za své politické názory, a je proto objektem politické perzekuce. Tento názor německý soud striktně odmítl. Považuje za absurdní myšlenku, že by Španělsko, jakožto člen společného právního prostoru EU, ve kterém jsou sdílené stejné hodnoty a který je založen na vysokém stupni důvěry, mohlo mít v úmyslu

¹⁸ NĚMECKO. 1 Ausl (A) 18/18 (2018), 12. 07. 2018 bod I–IV [cit. 2020-04-13]. Dostupné z: <<https://1url.cz/7zN5P>>.

¹⁹ Ibidem, bod IV.

potrestat vyžádanou osobu za své politické názory na základě nepravdivých obvinění či uložit daleko přísnější tresty. Uzavírá, že naprosto důvěřuje španělské justici v tom, že aplikuje zásadu speciality a za TČ vzpoury Puigdemonta stíhat nebude.²⁰

Dne 18. července 2018 Llarena odvolal všechny eurozatykače a mezinárodní zatykače. Puigdemonta pouze pro korupci stíhat nechtěl.

2. Kritický pohled na uvedená rozhodnutí o výkonu evropského zatykáčského rozkazu

Obě rozhodnutí byla pro mnohé velmi překvapivá a stala se předmětem kritiky a rozsáhlé debaty nad aktuálním stavem spolupráce členských států EU ve věcech trestních.²¹ Domnívám se, že jsou rozhodnutí o nepředání katalánských politiků neuspokojivá v mnoha ohledech. Lze především pochybovat nad souladností rozhodnutí s dlouho budovanými principy vzájemné důvěry a vzájemného uznávání soudních rozhodnutí, na nichž stojí evropská spolupráce v trestních věcech, a dále také nad souladností s judikaturou SDEU týkající se oboustranné trestnosti. Níže si dovoluji poukázat na problematická hlediska zmíněných rozhodnutí.

Co se týče rozhodnutí belgického soudu, jsem toho názoru, že v něm byly nesprávně aplikovány právní názory SDEU z rozsudku ve věci *Bob-Dogi*, neboť se jedná o odlišné případy. Ve věci *Bob-Dogi* se jednalo o eurozatykač, který byl založen na sobě samém, zatímco v případě katalánských politiků se jednalo o eurozatykač, který byl založen na rozhodnutí, které sice nebylo vnitrostátním zatykačem, ovšem v souladu se španělským trestním řádem působilo ekvivalentními účinky. Je možné, že se tímto chtěl soud úmyslně vyhnout řešení testu oboustranné trestnosti. Rozporování právní povahy aktů jiného členského státu, tím spíše pokud tuto právní povahu potvrdí i jeho Nejvyšší soud, však považuji za přístup odporující závazku spolupracovat s ostatními členskými státy a zásadě vzájemné důvěry.

Dále považuji za překvapivé, že německý soud rozhodl o nepřípustnosti předání Puigdemonta pro TČ vzpoury *ad limine*, během velmi krátkého časového období, aniž by se vystavujícího státu dotázal na doplňující informace, které mohly vést k jeho předání i pro tento TČ. Jak totiž vyplývá z judikatury SDEU, konkrétně z rozsudku ve věci *Aranyosi a Caldaru*,²² pakliže se justiční orgán vykonávajícího státu domnívá, že existují důvody pro odmítnutí výkonu eurozatykače, je povinen předtím, než rozhodne o odmítnutí výkonu eurozatykače, požádat justiční orgán vystavujícího státu o doplňující informace. O ty však německý soud požádal pouze v souvislosti s TČ korupce. Myslím, že rozhodl o tak politicky citlivé záležitosti příliš uspěchaně, neochoten spolupracovat se svým španělským protějškem.²³

Gimbernat naopak považuje vyžádání doplňujících informací v souvislosti s TČ korupce za rozporné s vysokou úrovní důvěry, která je proklamovaná v preambuli RR o eurozatykači, jelikož dle něj bylo španělským NS dostatek informací poskytnuto již v obžalobě

²⁰ Ibidem, bod V.

²¹ Např. SARMIENTO, Daniel. *The Strange (German) Case of Mr. Puigdemont's European Arrest Warrant* [online]. 2018 [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <<https://1url.cz/uzNbR>>.

²² Rozsudek SDEU ze dne 5. 4. 2016, věc C-404/15 a C-659/15 PPU *Aranyosi a Caldaru*.

²³ SARMIENTO, Daniel. *The Strange (German) Case of Mr. Puigdemont's European Arrest Warrant*.

na celkem 69 stranách, které měl německý soud k dispozici.²⁴ Domnívám se, že ačkoliv mohly být informace uvedené v předmětné obžalobě dostačující pro rozhodnutí o předání pro tento TČ, bez doplňujících informací by soud možná rozhodl o odmítnutí výkonu i pro TČ korupce, což by jistě žádoucí nebylo.

Je pozoruhodné, že soud ve svém rozhodnutí ani jednou nezmiňuje rozsudky SDEU ve věcech *Grundza* či *Piotrowski* týkající se oboustranné trestnosti. Ani se právními názory SDEU v nich obsažených zjevně neřídil. Předmětné jednání totiž podrobil kompletní analýze, jako by byl soudcem, který vede toto trestní řízení, aniž by disponoval kompletními výsledky vyšetřování. Pro španělský NS muselo být jistě ponižující, že o této, pro Španělsko velmi důležité, politické kauze rozhoduje regionální soud jiného státu, kompletně jej podřizuje svému trestnímu právu a srovnává s environmentálním aktivistou.²⁵ Dalo by se říci, že německý soud svým způsobem rozhodl, že Puigdemont TČ vzpoury nespáchal. Taková pravomoc mu ovšem nepříslušela, jelikož se nejednalo o soudce, který by přímo vedl řízení proti Puigdemontovi a měl k dispozici veškeré informace rozhodné pro přijetí jakýchkoliv konkrétních závěrů.

Německý soud při analýze jednání aplikoval přísnější koncept násilí tak, jak vyplývá z německé judikatury. Konkrétně se mělo jednat o násilí, jehož užití by mohlo donutit stát, aby splnil požadavky osoby užívatelky toto násilí. V souladu se španělským právem však k trestnosti jednání postačuje, aby si osoba byla vědoma potenciálního násilí, které hrozilo. Dle SDEU je nutné považovat zásadu oboustranné trestnosti za výjimku ze zásady vzájemného uznávání rozhodnutí, a je k ní tedy třeba přistupovat restriktivně. Odlišnost znaků skutkové podstaty TČ a jejich odlišná interpretace vykonávajícím státem nemohou odůvodnit odmítnutí výkonu eurozatykače. Potřebné pouze je, aby jednání představovalo TČ *per se* i ve vykonávajícím státu. Pokud tedy doktrína vystavujícího státu interpretuje TČ odlišně než doktrína vykonávajícího státu, vykonávající stát musí tuto interpretaci i přesto uznat. Při hodnocení jednání německý soud tedy aplikoval mnohem přísnější požadavky, než bylo nutné a adekvátní. Postupoval sice v souladu s vnitrostátními německými předpisy, neuvědomil si však, že je povinen postupovat rovněž dle práva EU a principů z něj vyplývajících.²⁶

Dle Gimbernata by na základě tak restriktivní interpretace násilí, jakou uvádí německý soud, nemohlo k aplikaci § 81 německého tr. z. dojít nikdy, jelikož pokud by stát kapituloval a uznal nezávislost části svého území, tato část by disponovala svou vlastní soudní mocí a rozhodně by žádný eurozatykač na své členy vlády nevydala.²⁷

Jak dále upozorňuje stejný autor, soud argumentuje judikaturou z případu *Startbahn West* a uvádí, že bylo jednání Puigdemonta srovnatelné, až téměř identické s jednáním osoby obžalované v této kauze, tedy s chováním A. Schubarta, na základě čehož tudíž došel k závěru, že jednání Puigdemonta nepředstavuje TČ velezrady podle německého práva, stejně jako tomu bylo v případě A. Schubarta. Soud ovšem v rozhodnutí zamlčuje, že byl ve věci *Startbahn West* nakonec Schubart odsouzen za spáchání TČ porušování

²⁴ GIMBERNAT, Enrique. Alemania, obligada a entregar a Puigdemont por rebelión. *El Mundo* [online]. 2018 [cit. 2020-05-15]. Dostupné z: <<https://1url.cz/yzNbV>>.

²⁵ BRAUN, Stefan. The Carles Puigdemont Case: Europe's Criminal Law in the Crisis of Confidence. *German Law Journal* [online]. 2019, Vol. 19, No. 6, s. 1352 [cit. 2020-05-15]. Dostupné z: <<https://1url.cz/hzNbs>>.

²⁶ *Ibidem*, s. 1353–1355.

²⁷ GIMBERNAT, Enrique. Alemania, obligada a entregar a Puigdemont por rebelión.

veřejného pořádku dle § 125 německého tr. z. a TČ útisku (nátlaku) dle § 240 německého tr. z. Pakliže soud považoval jednání Puigdemonta za srovnatelné s jednáním Schubarta, měl rozhodnout, že by bylo tedy jednání Puigdemonta rovněž trestné dle německého práva a oboustranná trestnost byla tudíž naplněna. Jednání by sice nepředstavovalo přímo TČ velezrady, ale dle RR o eurozatykači a judikatury SDEU není vyžadována totožnost kvalifikace TČ.²⁸

Sarmiento upozorňuje, že obdobný přístup, jaký zaujal německý soud, by mohl mít závažné důsledky pro prostor bez vnitřních hranic, jakým je EU. Pokud by každý soud analyzoval jednání *in concreto*, mohlo by dojít k volnému pohybu těch pachatelů, kteří by profitovali z odlišných trestních úprav členských států, jelikož by pro své jednání nebyli předáni z důvodu nuancí znaků skutkových podstat TČ. V trestních zákonících členských států EU totiž nenajdeme ani jeden TČ, jehož znění by bylo identické v dalších členských státech. Právě proto je v čl. 2 odst. 4 uvedeno, že se oboustranná trestnost jednání posuzuje nezávisle na znacích skutkové podstaty TČ. Tím má být zaručena efektivnost předávacího řízení.²⁹

Odmítnutí výkonu eurozatykače by mělo nastat pouze v případě, kdy jednání není dle vykonávajícího státu trestné vůbec (např. potrat).³⁰

Rozhodnutí bychom mohli posoudit také optikou článku 82 Smlouvy o fungování EU, ze kterého vyplývá, že členské státy postoupily svou suverenitu v oblasti regulace zásady vzájemného uznávání soudních rozhodnutí v trestních věcech EU. Mízí tak politická fáze tradiční extradice, ve které státy vystupovaly jako svrchované rovnocenné subjekty. Jedním z důkazů toho, že v této oblasti již státy nevystupují jako svrchované státy, je aplikace principu *ne bis in idem*. EU je však v regulaci justiční spolupráce omezena, a to právě principem vzájemného uznávání rozhodnutí. Nemůže tak dojít k přijetí nařízení či směrnice, které by této zásadě odporovaly a posouvaly tak úroveň spolupráce o krok zpět, k úpravě tradiční extradice. To stejné však platí i pro soudce členských států. Ti musí opatření provádějící zásadu vzájemného uznávání interpretovat v souladu s evropským právem. Domnívám se, že však Německo učinilo tento „krok zpět“.³¹

Nieta chápe oboustrannou trestnost jako vyjádření národní identity. Pokud by justiční orgán vykonávajícího státu hodnotil jednání touto optikou, pravděpodobně by k odmítnutí výkonu eurozatykače nedocházelo tak často. Uvádí přitom příklad vydání eurozatykače Německem pro fiskální TČ, kterým by byla způsobena škoda menší než 120 tisíc eur, přičemž by se osoba nacházela ve Španělsku. Dle španělských předpisů by se ovšem jednalo pouze o přestupek. Španělský soud by měl rozhodnout o předání vyžádané osoby, neboť by předáním jeho národní identita nebyla dotčena. Dle Niety by obdobně nedošlo k negativnímu zásahu do národní identity, ani pokud by Německo předalo vyžádanou osobu pro jednání, které spočívalo ve svolání nezákonného referenda a použití sil autonomní policie, když hrozil násilný střet s národní policií.³²

²⁸ Ibidem.

²⁹ SARMIENTO, Daniel. *The Strange (German) Case of Mr. Puigdemont's European Arrest Warrant*.

³⁰ ARROYO ZAPATERO, Lluís. *Rebelión y traición: los diablos de Europa y la euroorden. Un prólogo para Alemanes*. In: ARROYO, Lluís et al. *Cooperar y castigar: el caso Puigdemont*, s. 19.

³¹ NIETO MARTÍN, Adán. *Reconocimiento mutuo, orden público e identidad nacional: La doble incriminación como ejemplo*. In: ARROYO, Lluís et al. *Cooperar y castigar: el caso Puigdemont*, s. 22–23.

³² Ibidem, s. 26–27.

Lpění nad striktní kontrolou existence oboustranné trestnosti je v tradičním extradičním řízení obvykle ospravedlňováno dodržováním principu reciprocity a legality, předcházením politických konfliktů, ochranou důstojnosti vyžádané osoby a jejich základních práv či ochranou veřejného pořádku. Lze pochybovat nad tím, že by některý z těchto důvodů mohl motivovat německý soud k odmítnutí eurozatykače pro vzpouru. Právě nepředáním totiž pravděpodobně došlo k jistým politickým tenzím mezi Německem a Španělskem a k porušení principu reciprocity. Princip legality také nebyl zasažen, neboť vyžádaná osoba znala právní předpisy Španělska a byla opakovaně upozorňována španělským Ústavním soudem na protiprávnost aktů, které přijímala. Co se týče základních práv vyžádané osoby v souvislosti s údajnou politickou perzekucí, německý soud výslovně uvedl, že nepochybuje o dodržování základních práv ve Španělsku a ani o tom, že by španělský soud porušil zásadu speciality a stíhal by Puigdemonta po předání i pro TČ vzpoury. Stíhání Puigdemonta ve Španělsku pro své politické názory německý soud považoval za absurdní. Test oboustranné trestnosti by mohl být ospravedlněn ochranou veřejného pořádku. Nicméně je otázkou, zda je třeba vyžadovat, aby byly podmínky, za kterých je jednání trestné, absolutně identické a zda by byl hodnocením jednání *in abstracto* veřejný pořádek v tomto případě opravdu zasažen.³³

Nástroj eurozatykače zdárně funguje v některých oblastech, jako například v oblasti krádeží, ovšem v oblasti politických činů očividně pokulhává. Tato krize důvěry spočívá dle Brauma ve ztrátě společných právních zásad v oblasti evropského trestního práva. Adekvátním řešením mělo být tedy v takto výbušné politické kauze dle Brauma položení předběžné otázky SDEU, a to buď ze strany německého nebo španělského soudu.³⁴ Ukázalo se totiž, že i německý státní zástupce byl toho názoru, že test oboustranné trestnosti byl splněn, nepanoval tedy totožný názor ohledně interpretace oboustranné trestnosti ani v rámci justičních orgánů Německa. SDEU mohl tudíž upřesnit, zda má vykonávající stát při hodnocení jednání, které je předmětem eurozatykače, vzít v potaz interpretaci TČ, kterou následuje vykonávající stát a která je přísnější než interpretace daná vystavujícím státem. Touto cestou by také mohl zakotvit právní principy evropského trestního práva.³⁵

Muñoz dokonce uvádí, že mohlo Španělsko předložit věc SDEU v souladu s čl. 259 Smlouvy o fungování EU z důvodu nesplnění povinnosti Německem, která pro něj vyplývá ze Smluv.³⁶

Otázkou je, jak tento neblahý stav spolupráce členských států v trestních věcech a neefektivitu eurozatykače nyní řešit. Ollé uvádí, že je třeba v co největším rozsahu harmonizovat TČ členských států EU. Jelikož jsou tyto státy založené na odlišné kultuře, náboženství a prošly si odlišnou historií, nejednalo by se o lehký krok. Pokud ovšem členské státy EU touží po opravdovém prostoru svobody, bezpečnosti a práva, musí něco obětovat. Teprve po úspěšné harmonizaci TČ může dle něj dojít k pokroku ve vytvoření jednotného justičního prostoru, ve kterém převládá důvěra nad nedůvěrou.³⁷

³³ BACHMAIER, Lorena. *Orden Europea de Detención y Entrega, doble incriminación y reconocimiento mutuo a la luz del caso Puigdemont*. In: ARROYO, Lluís et al. *Cooperar y castigar: el caso Puigdemont*, s. 34–36.

³⁴ Llarena měl údajně v plánu předběžnou otázku podat současně s rozhodnutím, zda přijímá předání C. Puigdemonta do Španělska. Nakonec tak ovšem neučinil.

³⁵ BRAUM, Stefan. *The Carles Puigdemont Case: Europe's Criminal Law in the Crisis of Confidence*, s. 1351.

³⁶ MUÑOZ DE MORALES ROMERO. *Llueve sobre mojado: Puigdemont no será juzgado por rebelión*. In: ARROYO, Lluís et al. *Cooperar y castigar: el caso Puigdemont*, s. 155.

³⁷ OLLÉ SESÉ, Manuel. *Las contradicciones de la orden de detención*. *El País* [online]. 2018 [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <<https://1url.cz/2zNb4>>.

Nieto naopak tvrdí, že harmonizace není tou správnou cestou, jelikož EU nedisponuje pravomocí harmonizovat takové TČ jako je například vzpoura, a navíc by se jednalo o momentálně nereálný úkol. Harmonizací by se dle něj nevyřešila otázka vzájemné důvěry, neboť důvěra spočívá v důvěřování členskému státu v to, že se bude určitým způsobem chovat v rizikových situacích, které nejsou tak snadno kontrolovatelné. Vzájemná důvěra tak nesměruje vůči trestním předpisům ostatních členských států, neboť ty jsou přístupné všem. Důvěra naopak směřuje k praktickým situacím, jako například ke schopnosti soudců při rozhodování či stavu vězení daného státu. Řešením zlepšující stav vzájemné důvěry by dle něj místo harmonizace mělo být upevnění vztahů mezi vnitrostátními soudci a zlepšení komunikace mezi nimi, přičemž například navrhuje justiční Erasmus.³⁸

Možným řešením by bylo i rozšíření katalogu TČ, u nichž se oboustranná trestnost neověřuje. Jak ovšem uvedla v prosinci 2017 evropská komisařka Věra Jourová, Komise nemá v plánu sponzorovat snahy španělské vlády o rozšíření tohoto katalogu.³⁹

Politická krize v Katalánsku tak poukázala na problémy, jimž EU v oblasti justiční spolupráce v trestních věcech v souvislosti se stále uplatňujícím se testem oboustranné trestnosti čelí. Část doktríny navrhuje řešit tuto situaci harmonizací dalších TČ. Domnívám se však, že toto aktuálně není možným řešením, a i kdyby bylo, musí se především změnit přístup členských států a jejich justičních orgánů. I za předpokladu, že by byly znaky skutkových podstat TČ harmonizovány, stále může být v neprospěch předání argumentováno vnitrostátní judikaturou. Pokud má být vytvořen opravdový prostor svobody, bezpečnosti a práva založený na vysoké úrovni vzájemné důvěry, je nezbytné, aby členské státy přestaly prosazovat své vlastní trestní předpisy a judikaturu, akceptovaly trestní právo ostatních členských států a přistupovaly k posouzení oboustranné trestnosti opravdu flexibilně.

Otázkou je, zdali se opravdu Puigdemont a ostatní katalánští politici předmětných TČ dopustili. Hodnocení této otázky však náleží pouze španělským justičním orgánům. Jelikož německý soud nepochyboval nad tím, že by španělské soudy mohly potrestat Puigdemonta z důvodu jeho politického smýšlení, měl tedy obecnou povinnost jej španělským justičním orgánům předat i pro TČ vzpoury. Lze pochybovat o tom, zda tímto rozhodnutím německý soud přispěl k budování prostoru svobody, bezpečnosti a práva.

3. Další překážka v předání – europoslanecká imunita

Ačkoliv se SDEU prozatím nevyjádřil k nevyjasněné otázce oboustranné trestnosti, vynesl následně zajímavý rozsudek v jiné věci. Soudce Llarena v říjnu 2019 vydal třetí eurozatykače na katalánské politiky. Stalo se tak zároveň s vyhlášením rozsudků odsuzujících katalánské politiky, kteří byli nějakým způsobem spojeni s vyhlášením referenda v roce 2017 a kteří zemi neopustili, např. bývalého místopředsedu katalánské vlády – Oriela Junquerasa, k velmi přísným trestům odnětí svobody v délce od 9 do 13 let a ke ztrátě občanských práv.⁴⁰

Llarena tentokrát požádal belgický soud o předání Puigdemonta pro TČ pobuřování a TČ zneužití veřejných prostředků. TČ pobuřování je podle španělského tr. z. trestným

³⁸ NIETO MARTÍN, Adán. *Reconocimiento mutuo, orden público e identidad nacional: La doble incriminación como ejemplo*, s. 25.

³⁹ Viz <<https://1url.cz/lzNbD>>.

⁴⁰ PARERA, Beatriz – GABILONDO, Pablo. El juez Llarena emite una nueva euroorden para la detención inmediata de Puigdemont. *El Confidencial* [online]. 14. 10. 2019 [cit. 2020-04-21]. Dostupné z: <<https://1url.cz/gzqLk>>.

činem s mírnější trestní sazbou než v předešlém zatykači uvedený TČ vzpoury. Hlavní rozdíl mezi TČ vzpoury a TČ pobuřování spočívá v intenzitě použitého násilí. Ve španělském tr. z. (čl. 544) je definován následovně: „*Pachatelé trestného činu pobuřování jsou ti, kteří, aniž by bylo jednání zahrnuto do trestného činu vzpoury, povstanou veřejně a bouřlivě, aby zabránili násilím nebo nezákonnými způsoby aplikaci zákonů nebo výkonu funkce jakéhokoliv státního orgánu, státní složky nebo veřejného činitele, kterou tito plní v souladu se svými závazky, správními či soudními rozhodnutími.*“⁴¹

TČ pobuřování by mohl odpovídat TČ vzpoury podle belgického trestního zákoníku.⁴² Článek 269 belgického tr. z. stanoví, že se vzpourou rozumí jakýkoliv útok či odpor učiněný násilím nebo pod pohrůžkou násilí proti vybraným veřejným činitelům včetně mj. státních úředníků či policistů při výkonu jejich funkcí v souladu se zákonem, nařízením státního orgánu či soudním rozhodnutím. Koncept násilí podle tohoto TČ je v Belgii chápán dost široce. Spadá pod něj tedy nejen např. zranění veřejného činitele, nýbrž také jeho pouhé uchopení nebo i situace, kdy ke kontaktu pachatele a veřejného činitele přímo nedojde, např. držení dveří, aby policista nevstoupil do místnosti. Kvalifikovaná skutková podstata TČ vzpoury, která by mohla odpovídat TČ pobuřování podle španělského tr. z. a která by mohla dopadnout na jednání Puigdemonta, pak míří na zmíněné jednání spáchané více osobami. Trestní sazba se liší podle toho, zda seskupení osob bylo náhodné, či se jednalo o výsledek předchozí dohody.⁴³

Belgický soud plánoval učinit rozhodnutí o výkonu eurozatykače již v říjnu 2019, ovšem kvůli podstatné novince oproti předešlým řízením o výkonu eurozatykače, a to europoslancecké imunitě katalánských politiků, stále do této doby (tj. do dubna 2020) ještě o merituu věci nerozhodl.

V květnu 2019 se totiž konaly volby do Evropského parlamentu (dále jen „Parlament“) a Puigdemont byl, stejně jako zmíněný Junqueras, zvolen europoslancem. Výsledek voleb byl oficiálně vyhlášen španělskou Ústřední volební komisí 13. 6. 2019, přičemž v tomto rozhodnutí byli oba politici uvedeni jako zvolení europoslanci. NS Španělska však poté nepovolil Junquerasovi mimořádně opustit věznici, aby mohl složit přísahu zachovávat španělskou Ústavu. Ústřední volební komise zase nevyhověla žádosti Puigdemonta složit tuto přísahu písemně před notářem v Belgii. V souladu se španělským volebním zákonem tak byla jejich místa uvolněna a jejich výsadní práva vyplývající z funkce europoslanců pozastavena. O týden později byl Parlamentu zaslán seznam europoslanců zvolených ve Španělsku, přičemž jména Junquerase ani Puigdemonta již na tomto seznamu nefigurovala.

Junqueras následně podal opravný prostředek proti usnesení, ve kterém mu soud zamítl žádost o povolení opustit věznici za účelem složení přísahy. V něm se domáhal své imunity náležející europoslancům dle čl. 9 protokolu č. 7 o výsadách a imunitách EU.⁴⁴

⁴¹ ŠPANEĽSKO. Ley Orgánica 10/1995, de 23 de noviembre, del Código Penal.

⁴² BELGIE. Code pénal du 8 juin 1867 [cit. 2020-04-27]. Dostupné z: <<https://1url.cz/ozqMz>>.

⁴³ IUSTEL. ¿Es la sedición delito en Bélgica? [online]. 2019 [cit. 2020-04-27]. Dostupné z: <<https://1url.cz/6zqMf>>.

⁴⁴ Protokol (č. 7) o výsadách a imunitách Evropské unie. Úř. věst. C 26 z 26. 10. 2012, s. 266–272.

Ustanovení čl. 9 stanoví, že: „V průběhu zasedání Evropského parlamentu jeho členové:

a) na území vlastního státu požívají imunit příznávaných členům parlamentu vlastního státu,

b) na území všech ostatních členských států nemohou být zadrženi ani soudně stíháni.

Jsou chráněni imunitou rovněž během cesty na místo zasedání Evropského parlamentu a při návratu z něj. Imunity se nelze dovolávat v případech přistížení při činu; Evropský parlament je oprávněn svého člena imunitou zbavit.“

Španělský NS proto přerušil trestní řízení a podal v červenci 2019 SDEU několik předběžných otázek. SDEU se dotázal, zda osoba před prvním zasedáním Parlamentu, která byla vzata do vazby pro skutky, které se odehrály již před zvolením osoby za europoslance, a která je stíhána pro závažné trestné činy, požívá imunity i přesto, že nesplnila požadavky stanovené vnitrostátním právem. Pokud by na ni SDEU odpověděl kladně, dotázal se dále španělský NS, zda by byl v takovém případě zachován extenzivní výklad pojmu „zasedání“ a pokud by byl, zda by musel španělský soud v každém případě takovou osobu propustit z vazby, aby mohla splnit formality a cestovat na místo zasedání Parlamentu.⁴⁵

Než stačil SDEU ve věci rozhodnout, Junqueras byl již pravomocně odsouzen k trestu odnětí svobody v délce 13 let, ovšem španělský NS oznámil, že na předběžných otázkách trvá. V rozsudku z prosince 2019 SDEU poznamenává, že čl. 9 protokolu č. 7 o výsadách a imunitách EU nedefinuje výraz „členové Parlamentu“, a je proto nutné vycházet z kontextu celého protokolu a cílů jím stanovených. Připomněl princip zastupitelské demokracie, na níž je postaveno fungování EU, a skutečnost, že složení Parlamentu zcela a věrně reflektuje svobodně vyjádřenou vůli občanů EU. Uvádí také, že členské státy EU i nadále disponují pravomocí regulovat volební proces a oznámit oficiální výsledky voleb. Parlamentu nenáleží pravomoc zpochybnit platnost těchto výsledků ani jejich souladnost s právem EU. Vnitrostátní právo členských států EU však musí zajistit, aby Parlament mohl plnit všechny cíle, jež mu byly přiděleny. Je třeba si dle SDEU uvědomit, že první a druhý odstavce čl. 9 protokolu (č. 7) o výsadách a imunitách EU mají odlišný časový rozsah. Podle prvního odstavce zmíněného článku požívají členové Parlamentu imunity během celého období zasedání Parlamentu, a to i v případě, že ve skutečnosti nezasedá.⁴⁶ Ustanovení druhého odstavce však mluví i na to časové období, kdy se členové Parlamentu, po vyhlášení oficiálních volebních výsledků, teprve vydávají na první zasedání nově zvoleného Parlamentu.

SDEU se tedy přiklonil na stranu Junquerasa, když judikoval, že jsou europoslanci chráněni imunitou od okamžiku, kdy byli oficiálně prohlášeni za zvolené. Jinými slovy, dle SDEU požívají imunity již před začátkem svého mandátu, tedy i v době, kdy se teprve mají vydat na první zasedání parlamentu. Tímto způsobem je chráněno efektivní a nezávislé fungování Parlamentu. Junqueras dle tohoto výkladu získal postavení člena Parlamentu již 13. 6. 2019 i přesto, že nesložil přísahu zachovávat španělskou ústavu, jak vyžaduje španělské vnitrostátní právo.

Měl být tudíž dle SDEU propuštěn z vazby, aby se mohl dostavit na první zasedání Parlamentu a splnit tam formální požadavky stanovené Aktem o volbách do EP z roku 1976. Pokud však španělský NS i nadále z oprávněných důvodů a za mimořádných okolností na vazbě trval, byl podle SDEU povinen neprodleně požádat Parlament o zbavení jeho europoslanecké imunity.⁴⁷

V souladu s tímto rozsudkem následně Parlament nejprve uznal imunitu Junquerasa a jeho postavení europoslance. Španělský NS však 9. 1. 2020 přijal rozhodnutí, ve kterém nepřekvapivě využívá výjimečné možnosti uvedené v předmětném rozsudku SDEU, a to neumožnit Junquerasovi propuštění na svobodu za účelem zúčastnění se zasedání Parlamentu. Uvedl, že považuje rozhodnutí za proporcionální a důvodné, jelikož hrozí

⁴⁵ Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná španělským NS ze dne 1. 7. 2019. Věc C-502/19 *Oriol Junqueras Vies*.

⁴⁶ Viz rozsudek SDEU ze dne 10. 7. 1986, věc 149/85 *Wybot*.

⁴⁷ Rozsudek SDEU ze dne 19. 12. 2019, věc C-502/19 *Oriol Junqueras Vies*.

Junquerasův útek a opětovná trestná činnost. Odmítl zároveň kvůli zpětně uznané imunitě zrušit odsuzující rozsudek a Parlament o zbavení jeho imunity nepožádal, neboť v jeho případě žádost už nepovažoval za nezbytnou.⁴⁸ Parlament ho nicméně i tak v návaznosti na toto rozhodnutí španělského NS imunity zpětně k 3. 1. 2020 formálně zbavil.⁴⁹

Zmíněný rozsudek SDEU samozřejmě ovlivnil i postavení Puigdemonta. Jeho imunita a status europoslance po vynesení tohoto rozsudku uznal Parlament taktéž. Belgický soud proto 2. ledna 2020 přerušil řízení o výkonu eurozatykače v souladu s čl. 20 RR o eurozatykači a zrušil všechna předběžná opatření s tím, že v řízení bude pokračovat až poté, co španělský NS požádá Parlament o zbavení jeho europoslanecké imunity a tento o zbavení či ponechání imunity rozhodne. Puigdemont tedy momentálně může svobodně opustit Belgie a volně se pohybovat po území EU.⁵⁰

Do Španělska se ale Puigdemont vrátit nemůže, protože na tomto území stále čelí vnitrostátnímu zatykači. Llarena totiž rozhodnutím ze dne 10. ledna 2020 ponechal vnitrostátní zatykač i eurozatykač v platnosti, jelikož dle něj Puigdemont ve Španělsku europoslaneckou imunitou nedisponuje. Uznal však, že požívá europoslanecké imunity mimo území Španělska. Parlamentu tak Llarena podal žádost o zbavení Puigdemonta této imunity. V předmětné žádosti Llarena argumentuje mj. tím, že jednání, pro které má být Puigdemont předán, nemá absolutně žádnou souvislost s výkonem funkce europoslance a dopustil se jej dávno před získáním europoslaneckého mandátu.⁵¹

Dle Puigdemonta měl Llarena eurozatykač odvolat, jelikož mu byla europoslanecká imunita zpětně uznána. Tím, že tak neučinil, měl porušit jeho základní práva. Puigdemont také (několikrát) namítl nestrannost Llareny, a to na základě toho, že měl dle něj Llarena udržovat přátelství s osobou, která veřejně zastává opačné politické názory než bývalý předseda katalánské vlády.

V únoru 2020 proto podal na základě této argumentace belgickému soudu žádost o odmítnutí výkonu eurozatykače. Belgický soud uvedl, že v neodvolání eurozatykače porušení práva vyžádané osoby nespátřuje a zopakoval, že k finálnímu rozhodnutí dojde až poté, co se Parlament vysloví ohledně europoslanecké imunity.⁵² Parlament má o imunitě rozhodnout v plénu prostou většinou.

O možném porušení Puigdemontova práva na spravedlivý proces rozhodoval i další belgický soud, který se Llareny zastal. V červnu 2018 totiž katalánští politici, včetně Puigdemonta, podali u Frankofonního soudu 1. stupně v Bruselu⁵³ proti soudci Llarenovi občanskoprávní žalobu. V žalobě jej obviňují, že během vyšetřování nevystupoval nestranně a zjevně porušil jejich právo na spravedlivý proces a na presumpci neviny, když na jedné veřejné přednášce vyslovil, že soudně stíhání katalánští politici „*nejsou politickými vězni*“. V žalobě se katalánští politici domáhali náhrady škody v symbolické výši jednoho eura.

⁴⁸ ŠPANĚLSKO. Auto del Tribunal Supremo, n° 20907/2017, Auto respuesta cuestión prejudicial del 9. 1. 2020 [cit. 2020-02-20]. Dostupné z: <<https://1url.cz/bz2My>>.

⁴⁹ Statement by the President of the European Parliament David Sassoli ze dne 10. 1. 2020 [cit. 2020-03-02]. Dostupné z: <<https://1url.cz/qzqLV>>.

⁵⁰ La Justicia belga suspende la euroorden contra Puigdemont por su inmunidad y le da libertad de movimientos. *El Mundo* [online]. 2020 [cit. 2020-03-21]. Dostupné z: <<https://1url.cz/CzH98>>.

⁵¹ ŠPANĚLSKO. Auto del Tribunal Supremo, n° 20907/2017, Auto del 10. 1. 2020. [cit. 2020-04-21]. Dostupné z: <<https://1url.cz/tz2hO>>.

⁵² La justicia belga desoye a Puigdemont y elude anular la euroorden. *El País* [online]. 2020 [cit. 2020-03-24]. Dostupné z: <<https://1url.cz/gzqLa>>.

⁵³ Oficiální název: Tribunal de l'entreprise Francophone de Bruxelles (dále jen „Frankofonní soud 1. stupně v Bruselu“).

V březnu následujícího roku dokonce rozšířili žalobu a mezi žalované uvedli i Španělské království. Mělo se jednat o krok vedoucí k tomu, aby věc nakonec projednal SDEU. Španělsko obviňuje katalánští politici ze systematického porušování práva EU proti katalánské menšině a z toho, že nejednalo jako právní stát.⁵⁴

Frankofonní soud 1. stupně v Bruselu rozhodl o předmětné civilní žalobě až v březnu 2020. Věc belgický soud odmítl projednat z důvodu nedostatku příslušnosti. Uvedl, že zmíněná prohlášení soudce Llarena byla učiněna v rámci výkonu funkce soudce, jeho jednání je chráněno institutem státní imunity a Frankofonnímu soudu 1. stupně v Bruselu tudíž nepřísluší, aby soudil soudce jiného členského státu EU. O meritu věci tedy nerozhodl. Taktéž odmítl žádost žalobců podat předběžnou otázku Soudnímu dvoru EU týkající se ujasnění, zda je institut státní imunity, kterou jako svou obranu uvedlo Španělsko, v souladu se zvláštním a autonomním právním řádem EU.

Žalobci se podle dostupných informací chtějí odvolat ke Kasačnímu soudnímu dvoru, tedy Nejvyššímu soudu Belgie. Uvádí, že rozhodnutí Frankofonního soudu 1. stupně v Bruselu není souladné s prostorem práva, jakým je EU.⁵⁵

Závěr

Belgie je populárním útočištěm pro „politické nepřátele“ států, a to již od 19. století, kdy v ní našel azyl např. Karl Marx či Victor Hugo. Není tak vůbec překvapivé, že si ji vybrali i katalánští politici. Překvapivé nebylo ani rozhodnutí Puigdemonta najmout si brilantního belgického advokáta P. Bekaerta specializovaného právě na extradice, který v minulosti mj. dvakrát zamezil předání členky teroristické organizace ETA N. Jáuregui, kterou se Španělsku z tohoto důvodu stále i po 40 letech od teroristického útoku odsoudit nepodařilo. Právě zmíněná kauza by však mohla přimět Belgii v Puigdemontově případě zpracovat na vzájemné spolupráci.

Mohla by se totiž poučit z rozsudku Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“) z července 2019, ve kterém bylo shledáno, že Belgie porušila povinnost vzájemné spolupráce uloženou procesní stránkou čl. 2 Evropské úmluvy o lidských právech (dále jen „EÚLP“) a musí odškodnit stěžovatele, tedy pozůstalé po španělském plukovníkovi R. Romeovi, který měl být zastřelen v roce 1981 právě Jáuregui.

Hlavním argumentem pro odmítnutí výkonu eurozatykače bylo riziko porušení základních práv Jáuregui včetně možného nelidského a ponižujícího zacházení či dokonce mučení, pokud by byla předána do Španělska. Tento závěr založila Belgie na skutečnosti, že Španělsko zadržuje po určitou dobu (maximálně 10 dní) podezřelé ze spáchání teroristických útoků v tzv. *incomunicado detenci* (samovazbě), kdy není osobě povoleno komunikovat s 3. osobami (advokát, příbuzní, lékař dle vlastního výběru atd.). Obavy Belgie z porušení základních práv podezřelé dle ní potvrzují např. závěrečná doporučení Výboru OSN pro lidská práva.

ESLP v rozsudku zdůrazňuje, že účelem EÚLP je kolektivní vymáhání lidských práv a základních svobod, což vyžaduje efektivní spolupráci stran EÚLP. Odmítnutí výkonu

⁵⁴ Los abogados de Puigdemont anuncian que amplía la demanda contra Llarena a España. *Público* [online]. 2019 [cit. 2020-04-23]. Dostupné z: <<https://1url.cz/BzqLl>>.

⁵⁵ La Justicia belga se declara „no competente“ en la demanda civil de Puigdemont contra el juez Llarena. *Público* [online]. 2020 [cit. 2020-04-23]. Dostupné z: <<https://1url.cz/RzqLR>>.

eurozatykače musí být založeno na dostatečně detailních a jasných důkazech, že by dané osobě předáním hrozilo porušení jejich základních práv. Belgický soud dle ESLP však nepředložil detailní a aktualizované posouzení stavu porušování základních práv ve Španělsku a neidentifikoval reálné a individualizované riziko porušení práv Jáuregui. Španělsko navíc informovalo Belgii o skutečnosti, že by se tzv. *incomunicado detence* na Jáuregui už ani nevztahovala. ESLP připomíná, že několik členských států EU předalo v minulosti podezřelé z teroristické organizace ETA, a to včetně Belgie. Belgie si měla dle ESLP vyžádat více informací o stavu španělských vazeb. Přestože pak dle ESLP Belgie není odpovědná za smrt otce stěžovatelů a jejich utrpení, porušila povinnost spolupracovat, a tím učinila stíhání podezřelé osoby nemožným, čímž způsobila stěžovatelům značné trápení a frustraci.⁵⁶

Puigdemontův osud je téměř po třech letech od vyhlášení referenda stále nejistý. Snad se brzy uvidí, jestli soud v Bruselu, v srdci evropských institucí, opět potrápí i španělskou justici, či tentokrát na žádoucí vzájemné důvěře zapracuje.

⁵⁶ Rozsudek ESLP ze dne 9. 7. 2019 ve věci *Romeo Castaño vs. Belgie* (8351/17). Dostupné z: <<https://1url.cz/Tzqph>>.

Dual Criminality Test under the European Arrest Warrant within the Context of Prosecuting Catalan Politicians and the Immunity of MEPs

Gabriela Khinová

Abstract: The article deals with the issue of dual criminality test under the European arrest warrant and its aim is to analyze the way of applying dual criminality test between the Member States of the European Union while surrendering persons. It focuses on the European arrest warrants issued against Catalan politicians in relation to the Catalan referendum regarding the independence from the Kingdom of Spain and the subsequent decisions of the Belgian and German courts. The article is divided into three parts. The first part analyses the decisions of the German and Belgian courts on the execution of the European arrest warrants. The preamble of the Framework Decision on the European arrest warrant states that it is based on a high level of confidence between the Member States of the European Union. Thus, this article evaluates the application of the dual criminality test in the case in question also from the perspective of this principle and the principle of mutual recognition of criminal decisions, points out the problems that the lack of case-law and approach of the Member States bring and assesses the level of willingness of the Member States of the European Union to cooperate in this area. The third part deals with the current impediment to the surrender after issuing the third European arrest warrant – the immunity of members of the European Parliament and presents the newest judgment of the Court of Justice of the EU regarding this issue.

Key words: dual criminality test, European arrest warrant, Catalonia, principle of mutual recognition of criminal decisions, principle of confidence between the Member States of the European Union, immunity of the members of the European Parliament